

Εκλογές: πρώτη ανατομία του εγκλήματος

Το αποτέλεσμα των εκλογών του Ιουνίου επιβεβαίωσε, όπως αναμενόταν, τις τάσεις που διαμορφώθηκαν στις εκλογές του Μαΐου, δηλαδή την απόλυτη κυριαρχία της ΝΔ και την κατάρρευση του Σύριζα, σε ένα πλαίσιο αύξησης της αποχής, που υπογράμμισε τη δεξιά και ακροδεξιά μετατόπιση του εκλογικού σώματος. Δυστυχώς, δεν μπορούμε εύκολα να τη χαρακτηρίσουμε συγκυριακή, παρά τα τακτικά λάθη που τη συνοδεύουν. Θα πρέπει μάλλον να αποδεχθούμε ότι αντανakλά μια μονιμότερη ιδεολογική μετατόπιση σε κρίσιμα ζητήματα, όπως τη φορολογία, τον δημόσιο χαρακτήρα των υπηρεσιών, τις μεταναστευτικές πολιτικές, τα δημοκρατικά και κοινωνικά δικαιώματα. Από αυτή την άποψη, η Ελλάδα ακολουθεί μια τάση που παρατηρείται στις χώρες της ΕΕ συνολικά και θα πρέπει να αναζητήσουμε τα βαθύτερά της αίτια. Ας δούμε πιο συγκεκριμένα το αποτέλεσμα, χρησιμοποιώντας και τα στοιχεία του κοινού [exit poll](#), πριν αποτολμήσουμε κάποια συμπεράσματα. Αν και ισχύουν και τα όσα [ήδη είπαμε](#).

Η άκρα δεξιά

Στα δεξιά της Νέας Δημοκρατίας έχουμε δύο ακροδεξιά κόμματα, την Ελληνική Λύση με 4,44% και τη Νίκη με 3,69%. Έχουμε ωστόσο και τους Σπαρτιάτες, το διάδοχο κόμμα της ναζιστικής Χρυσής Αυγής, μιας εγκληματικής συμμορίας, που κατάφερε τελευταία στιγμή να ανασυγκροτηθεί, να ξεπεράσει τα νομικά εμπόδια και να είναι το πέμπτο κόμμα στην ελληνική βουλή, με ποσοστό 4,64%. Η Νίκη είναι ένα ιδιόμορφο, χριστιανικό ακραία συντηρητικό κόμμα, που φαίνεται να καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό του στους μισθωτούς του δημοσίου τομέα, με 6,8%, εκεί όπου βρίσκονται μεταξύ άλλων και οι ιερείς. Πιο χαρακτηριστικό βαθιά συντηρητικό κόμμα είναι μάλλον η Ελληνική Λύση, αφού καταγράφει το εντυπωσιακό 11,8% στους αγρότες/κτηνοτρόφους/ψαράδες, δηλαδή στην οπισθοδρομική ελληνική επαρχία. Οι Σπαρτιάτες αντιθέτως, καταγράφουν το μεγαλύτερο ποσοστό τους στους ανέργους, επιβεβαιώνοντας το προφίλ κλασικού νεοναζιστικού κόμματος, που θρέφεται σε δεδομένες συνθήκες από την οργή του λούμπεν περιθωρίου.

Η ΝΔ

Η Νέα Δημοκρατία πάλι, με ποσοστό 40,55%, παρά την επιμονή της ότι πρόκειται για φιλελεύθερο κόμμα που έχει μετατοπιστεί προς το κέντρο, καταγράφει τα μεγαλύτερα ποσοστά της στους συνταξιούχους με σχεδόν 50%, έπειτα στις νοικοκυρές με 45,6% και μετά στους ελεύθερους επαγγελματίες με 44,7%, ενώ πάνω από το πανελλαδικό ποσοστό της κινείται και στους αγροτικούς

πληθυσμούς της επαρχίας με 42,6%. Αυτή είναι η εικόνα ενός νεοφιλελεύθερου οικονομικά και συντηρητικού πολιτικά κόμματος. Στο μισθωτούς δημόσιου και ιδιωτικού τομέα τα ποσοστά της πέφτουν στο 35%, παρά το γεγονός ότι εκεί συνυπολογίζονται ιερείς και σώματα ασφαλείας, και πέφτουν ακόμη περισσότερο, κάτω από το 30% στη νεολαία και τους φοιτητές/σπουδαστές.

Συνολικά, Δεξιά και Ακροδεξιά, αν κάνουμε αυτή την πρόσθεση και δεν τη θεωρήσουμε αδόκιμη, καταγράφουν ποσοστό 53,2%, που θα πρέπει να θεωρηθεί δεξιά μετατόπιση ιδίως για τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Δηλαδή, το θέμα δεν είναι μόνο το 40,55% της ΝΔ, που ήδη υπηρετεί μια αυταρχική ατζέντα, αλλά το 13% στα δεξιά της, που τη στρέφει σε ακόμη πιο αυταρχικές πολιτικές και της προσφέρει πολύτιμες εκλογικές και κοινοβουλευτικές εφεδρείες. Ας περάσουμε όμως στο κέντρο και την αριστερά.

Κέντρο και κεντροαριστερά

Το ΠΑΣΟΚ-KINAL παρουσιάζει συνολικά μια σημαντική άνοδο, από το 8,1% του 2019 σε σχεδόν 12% σήμερα. Αν δούμε τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά, εμφανίζει τα υψηλότερα ποσοστά του, με 15,1%, στους Συνταξιούχους, τους οποίους ο Σύριζα αποξένωσε εφαρμόζοντας μια μνημονιακή αντιμεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης. Ταυτόχρονα, στο στρώμα αυτό μπορεί να επιμένει η ανάμνηση του κραταιού ΠΑΣΟΚ της δεκαετίας του '80. Το ΠΑΣΟΚ-KINAL παίρνει το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό του στις Νοικοκυρές, με 14,4%, για λόγους πιθανότατα παρόμοιους. 13,7% παίρνει στους αγροτικούς πληθυσμούς, αντανakλώντας κι εκεί ότι πρόκειται για το συντηρητικότερο κομμάτι της λεγόμενης κεντροαριστεράς. Ενδεικτικό της φύσης του κόμματος είναι μάλλον το γεγονός ότι παίρνει το χαμηλότερο ποσοστό του στους φοιτητές/σπουδαστές με 8,3%. Γενικότερα οφείλει τα ποσοστά τους στους άνω των 55. Στις υπόλοιπες ηλικίες κινείται λίγο πάνω από το 10%.

Πιο χαμηλά βρίσκουμε το προσωποπαγές κόμμα της Ζωής Κωνσταντοπούλου, που μπήκε τελικά οριακά στη Βουλή με ποσοστό 3,17%. Είναι ένα κόμμα που δηλώνει «ούτε αριστερά ούτε δεξιά», ακολουθώντας ως προς αυτό τον Μπέπε Γκρίλο, και κάνει **καρδούλες**, ίδιες με αυτές πιο πρόσφατα έκανε η Μέλονι στην Ιταλία. Προς το παρόν αφαιρεί περισσότερες ψήφους μάλλον από την αριστερά, λόγω αδράνειας. Και γι' αυτό είχε τη στήριξη του ελεγχόμενου από τη δεξιά μηντιακού συστήματος. Ως καθαρά μηντιακό κόμμα, χωρίς παρουσία σε εργατικούς χώρους, χωρίς δομή κλπ, έχει πάρει τα υψηλότερα ποσοστά του στις ηλικίες 17-24 με 6,7%. Στην ψήφο ανά επάγγελμα, έχει μια καλή παρουσία στους φοιτητές με 7,3%, αντανakλώντας μάλλον την προοδευτική ψήφο από αδράνεια για την οποία μιλήσαμε. Γενικότερα πάντως, ένα κόμμα τύπου Μπέπε Γκρίλο είναι ακριβώς αυτό που θα περιμέναμε από μια διαφαινόμενη ιταλοποίηση του ελληνικού πολιτικού συστήματος.

Ας προχωρήσουμε στον Σύριζα, τον μεγάλο ηττημένο, με ποσοστό 17,84%. Παρουσιάζει γενικότερα μικρές αποκλίσεις ανά επαγγελματική και ηλικιακή κατηγορία επιβεβαιώνοντας την εικόνα πολυσυλλεκτικού κόμματος, που στο πλαίσιο μιας ήττας θα πρέπει μάλλον να αναγνωσθεί καλύτερα ως εικόνα κόμματος που έχει χάσει την ταυτότητά του. Στους υπαλλήλους του δημοσίου εμφανίζει ελαφρώς καλύτερα ποσοστά με 21,5%, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό για να διαφοροποιήσει τα

συμπεράσματά μας, πόσο μάλλον που η εικόνα αυτή αλλάζει στους ιδιωτικούς υπαλλήλους. Από κοινωνική άποψη λοιπόν, τοποθετείται στο κέντρο, με μια ελαφριά προοδευτική απόκλιση, αν συνυπολογίσουμε ότι ξεπερνάει ελαφρώς τα πανελλαδικά ποσοστά του στις ηλικίες 17-34 και είναι το μόνο κόμμα που ψηφίζεται σημαντικά περισσότερο από γυναίκες (15,1% στους άνδρες, 20,1% στις γυναίκες). Ωστόσο, στις ηλικίες 55+ παίρνει ακριβώς 17,9%, όσο και πανελλαδικά.

Κριτική στον Σύριζα έχουμε κάνει και [αλλού](#). Εδώ ας υπογραμμίσουμε μόνο την απώλεια ταυτότητας. Ο Τσίπρας επιχείρησε να ικανοποιήσει τους πάντες, με αποτέλεσμα να αφήσει τους πάντες ανικανοποίητους. Για παράδειγμα, έκανε κριτική στην τραγωδία των Τεμπών χωρίς να ασκήσει αυτοκριτική για την ιδιωτικοποίηση του σιδηροδρομικού δικτύου. Και πήρε αγκαλιά έναν επιζώντα του ναυαγίου στην Πύλο, υπερασπιζόμενος ταυτόχρονα τη χρησιμότητα του φράχτη στον Έβρο, που ευθύνεται για την αύξηση της χρήσης των θαλάσσιων μεταναστευτικών διαδρομών. Θα πρέπει σύντομα να διαλέξει και να κινηθεί αποφασιστικά προς τα δεξιά ή προς τα αριστερά. Δεδομένου ότι ο χώρος στα αριστερά είναι μάλλον πιο περιορισμένος, είναι πιθανότερο να δούμε τον Αλέξη Τσίπρα να κινείται προς τα δεξιά.

Η αριστερά

Επόμενο κόμμα το ΚΚΕ, η μοναδική ευχάριστη έκπληξη αυτών των εκλογών. Είχε μια σημαντική άνοδο όχι μόνο σε ποσοστό -από το 5,3% του 2019 στο 7,6%- αλλά και σε απόλυτο αριθμό ψήφων, με 400.000 ψηφοφόρους. Το εκλογικό του σώμα έχει τα χαρακτηριστικά που θα περιμέναμε από αριστερό κόμμα. Το υψηλότερο ποσοστό του είναι στους φοιτητές/σπουδαστές με 9,5%. Ακολουθούν τα ποσοστά τους στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα με 9%, στους άνέργους με 8,7% και στους μισθωτούς του δημοσίου με 8,5%. Επιβραβεύεται η συστηματική του δουλειά στους χώρους εργασίας και στον δρόμο, η υιοθέτηση συνθημάτων και πρακτικών της ριζοσπαστικής αριστεράς που παλαιότερα λαιοδορούσε, η αλλαγή της επικοινωνιακής του εικόνας για να προσεγγίσει τη νεολαία, το άνοιγμά του σε προσωπικότητες και ανθρώπους της ευρύτερης αριστεράς. Ταυτόχρονα βέβαια, ακολούθησε μια επιθετική προεκλογική στρατηγική, διαστρεβλώνοντας και λασπολογώντας -έφτασε μέχρι να κατηγορεί τον Βαρουφάκη ότι ψήφισε το μνημόνιο του Τσίπρα- με αρνητικές συνέπειες για το σύνολο της αριστεράς. Αυτά τη στιγμή που απέναντι ορθώνεται παντοδύναμη η δεξιά και η άκρα δεξιά.

Από στρατηγική άποψη το ΚΚΕ βρίσκεται σε αδιέξοδο, απορρίπτοντας κάθε είδους συνεργασία και περίπου κάθε πιθανότητα να σχηματίσει κυβερνητική εναλλακτική. Προσανατολίζεται σε μια λογική κοινωνικού μετώπου γύρω από τον εαυτό του, απορρίπτοντας τόσο το ενιαίο όσο και το δημοκρατικό μέτωπο, μιλώντας για σοσιαλιστικό μετασχηματισμό σε μία μόνο χώρα, με έξοδο από την ΕΕ και το ΝΑΤΟ, χωρίς να λαμβάνει υπόψη του το διεθνές περιβάλλον. Πιο πολύ οργανώνει μια αντιπολίτευση στον δρόμο, που όσο κι αν είναι πολύτιμη έχει τα όριά της, αλλά τουλάχιστον θα φανεί χρήσιμη στις εργατικές γειτονιές απέναντι στου ναζί που ξανασηκώνουν κεφάλι.

Το ΚΚΕ, για να γίνει σύγχρονο κόμμα της αριστεράς, θα πρέπει εκσυγχρονίσει τον λόγο του,

προκειμένου να συμπεριλάβει τα τεράστια περιβαλλοντικά ζητήματα της εποχής μας -προς το παρόν αρνείται την κλιματική αλλαγή- και τις έμφυλες ανισότητες -προς το παρόν αρνείται τον γάμο των ομοφυλόφιλων. Θα πρέπει επίσης να καταδικάσει επιτέλους τον σταλινισμό, κάτι που αρνείται πεισματικά. Κυρίως όμως, το ΚΚΕ, για να φανεί πραγματικά χρήσιμο, θα χρειαστεί μια τουλάχιστον ευρωπαϊκή στρατηγική -κάτι πολύ δύσκολο με δεδομένη την ιστορία του- αλλά και μια στροφή στη λογική του δημοκρατικού ή έστω του ενιαίου μετώπου. Να κατανοήσει δηλαδή ότι δεν αρκεί η καθημερινή αντίσταση.

Φτάνουμε τέλος στο ΜέΡΑ25, που έμεινε εκτός Βουλής με 2,49%. Ήταν πολύ δύσκολο να ανατρέψει το κλίμα που δημιουργήθηκε στις εκλογές του Μαΐου. Το γεγονός ότι συγκράτησε τα ποσοστά του την Κυριακή αντί να εξαφανιστεί δείχνει απρόσμενη αντοχή, ένα κόμμα που ίσως ήρθε για να μείνει ακόμη και στα δύσκολα. Εξαφανίζεται κυριολεκτικά στους αγροτικούς πληθυσμούς και στους ηλικιωμένους. Παίρνει τα καλύτερα του ποσοστά στους 17-34, γύρω στο 5%, στους φοιτητές με 7,7%, στους εργαζόμενους του ιδιωτικού τομέα με 3,6%. Αυτά επιβεβαιώνουν την εικόνα ενός σύγχρονου κόμματος της ριζοσπαστικής αριστεράς, που δίνει έμφαση στην οικολογία και στα δικαιώματα και έχει κινηματική παρουσία.

Στις πρώτες εκλογές πλήρωσε τις ακροβασίες, τον απρόσμενο δραχμισμό, την μπερδεμένη γραμμή ως αποτέλεσμα, την υπερπροβολή του προσώπου του αρχηγού του με λάθος όρους. Στις δεύτερες εκλογές, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα έκανε σημαντικές διορθωτικές κινήσεις: μετρίασε την προβολή του αρχηγού του και παρουσιάστηκε ως κόμμα πλουραλιστικό -που πράγματι είναι-, ανέδειξε τα δυνατά του σημεία -την οικολογία, τα δικαιώματα- και, ακόμη και με την πλάτη στον τοίχο, υπερασπίστηκε την ενότητα της αριστεράς, τη στιγμή που δεχόταν επιθέσεις από παντού. Στις πρώτες του δηλώσεις για το αποτέλεσμα υπερασπίστηκε αυτή τη στροφή. Εάν την υπερασπιστεί και στη συνέχεια, εάν εμβαθύνει διευρύνοντας την εσωκομματική δημοκρατία και καλλιεργώντας τη σχέση του με τα κινήματα και τα πρωτοβάθμια σωματεία, τότε θα μπορούμε να πούμε ότι, σε αυτές τις εκλογές, μπορεί η αριστερά να έχασε αλλά κέρδισε ένα κόμμα που μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο στο μέλλον, ειδικά με τη διαφαινόμενη στροφή του Σύριζα στα δεξιά, που αφήνει πολύ χώρο.

Πρώτα συμπεράσματα: το καμπανάκι χτυπάει πανευρωπαϊκά

Το ελληνικό εκλογικό σώμα ακολουθεί την πορεία συντηρητικοποίησης που χαρακτηρίζει τις ευρωπαϊκές κοινωνίες και η οποία έχει βαθύτερα αίτια. Δεν έχουμε προλάβει να συζητήσουμε αρκετά τον παράγοντα πανδημία και τη διαχείρισή της. Από την προεκλογική συζήτηση απουσίασε εντελώς. Γνωρίζουμε όμως πολύ καλά τις πολιτικές συνέπειες της διαρκούς λιτότητας. Σε αυτά θα πρέπει να προστεθεί και ο πόλεμος στην Ουκρανία, για τον οποίο επίσης πολύ λίγη συζήτηση έγινε προεκλογικά. Αυτοί είναι παράγοντες που χτυπούν συντηρητικά αντανάκλαστικά στις κοινωνίες, ειδικά όταν αφαιρούνται τα εργαλεία αντιμετώπισής τους.

Οι μηχανές του θανάτου βρυχώνται. Και η μια κλιμάκωση φέρνει την επόμενη. Ασύλληπτοι πόροι συνεχίζουν να κατευθύνονται σε αυτή τη διπλή μηχανή που καταστρέφει το πλεόνασμα που δεν θέλει

να μοιράσει και υλοποιεί τον παροξυστικό καπιταλιστικό ανταγωνισμό μέσα σε ένα λουτρό αίματος. Ο πόλεμος είναι ιστορικά η πιο συνηθισμένη λύση για τις καπιταλιστικές κρίσεις. Το σύνολο της άμεσης οικονομικής και στρατιωτικής ενίσχυσης της Δύσης στην Ουκρανία πρέπει να είναι πάνω από 150 δισεκατομμύρια δολάρια. Στις επίσημες δηλώσεις ενίσχυσης θα πρέπει να προστεθούν οι μυστικές αποστολές όπλων και το κόστος της εμπλοκή δυτικών υπηρεσιών στον πόλεμο. Το διακύβευμα είναι πολύ μεγάλο. Και μεγαλώνει όσο περνάει ο καιρός. Για παράδειγμα, η γερμανική βιομηχανία λειτουργεί μόνο χάρη στο αμερικάνικο αέριο, χωρίς αυτό θα έκλεινε.

Αυτό έχει συγκεκριμένες οικονομικές και πολιτικές συνέπειες για τους λαούς της ΕΕ. Ο πληθωρισμός, που κατακαίει το λαϊκό εισόδημα, είναι στο 8,3% αυτή τη στιγμή. Οι τιμές του ηλεκτρικού ρεύματος αυξήθηκαν κατακόρυφα, όπως γνωρίζουμε όλοι και από την εμπειρία μας. Και έρχονται χειρότερες μέρες. Αυτή η οικονομική ανασφάλεια συναντά τον милитарιστικό λόγο και τις αντίστοιχες πολιτικές, σε μια περίοδο που επανεξοπλίζεται μέχρι και η Γερμανία, για πρώτη φορά από τον μεσοπόλεμο με τέτοιο τρόπο και με κόστος 100 δισεκατομμύρια ευρώ. Σε συμβολικό επίπεδο έχουμε δει τρομερά πράγματα, όπως την απαγόρευση του Τσαϊκόφσκι αλλά και των σοβιετικών συμβόλων κατά τον εορτασμό της ημέρας της αντιφασιστικής νίκης των λαών στο Βερολίνο.

Όλα αυτά παράγουν εφιαλτικά πολιτικά αποτελέσματα. Σε μια Γερμανία που επανεξοπλίζεται και ξεθάβει τον αντικομμουνισμό με κυβέρνηση σοσιαλδημοκρατών και πράσινων, πώς να μην βγαίνει δεύτερο στις δημοσκοπήσεις με 20% το μεταφασιστικό AfD; Σχεδόν παντού στην ΕΕ η αριστερά υποχωρεί και ανεβαίνει η άκρα δεξιά. Στην Ιταλία κυβερνά ο συνασπισμός της Μέλони. Στην Ελλάδα η αριστερά συνετρίβη στις εκλογές. Στην Ισπανία επίσης. Δεν μπορεί να είναι τυχαία όλα αυτά, τα αίτια είναι δομικά και μεταξύ αυτών ο πόλεμος είναι μάλλον το σημαντικότερο, χωρίς βεβαίως να μπορούμε να τον αποκόψουμε τεχνητά από τα υπόλοιπα αδιέξοδα, των οποίων αποτελεί έκφραση.

Απέναντι σε αυτή την κατάσταση δεν μπορούμε να νικήσουμε με μάχες οπισθοφυλακής ούτε με την απαραίτητη οργάνωση των καθημερινών αντιστάσεων. Έχουμε δύο εναλλακτικές. Η πρώτη είναι η αναδίπλωση στο εθνικό επίπεδο, με έξοδο από τους ιμπεριαλιστικούς μηχανισμούς, και προσπάθεια σοσιαλιστικού μετασχηματισμού σε μία χώρα με την ελπίδα ότι θα υπάρξει κάποιο «ντόμινο» με το σπάσιμο αυτού του κρίκου της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας. Είναι μια τίμια και καθαρή πρόταση, που δυστυχώς δεν φαίνεται να είναι εφικτή για τον ελληνικό κοινωνικό σχηματισμό. Δεν ισχύει παντού η θεωρία του αδύναμου κρίκου. Μάλλον δεν έχουμε τα μεγέθη. Η δεύτερη λύση είναι η οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής αριστερής και ριζοσπαστικής απάντησης στις διαρκείς κρίσεις, στη διαρκή λιτότητα, στον πόλεμο και τον εκφασισμό, η οικοδόμηση ενός πανευρωπαϊκού μετώπου της αριστεράς, της οικολογίας, της δημοκρατίας.

Προς το παρόν, οι δυνάμεις που το επιδιώκουν είναι μάλλον λιγοστές. Όμως, το να κάνουμε μια επιλογή και να την υλοποιήσουμε, να λύσουμε το στρατηγικό αδιέξοδο, με σχήματα πλατιά και ενωτικά, αυτό είναι το πρόβλημα που μας έχει δώσει η εποχή μας. Το μέλλον μας εξαρτάται από την απάντηση σε αυτά τα μεγάλα, στρατηγικά, υπαρξιακά ερωτήματα. Η δε ατολμία δεν θα μας συγχωρεθεί άλλο.

***Ο Σωτήρης Σιαμανδούρας είναι μέλος της Συντακτικής Επιτροπής, Δρ. Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας, εκπαιδευτικός και μερικά άλλα πράγματα. Η ΣΕ δεν συμφωνεί απαραίτητως με το 100%. Συνήθως έτσι είναι όταν ένα κείμενο υπογράφεται.**